Bydgoszcz, 26 lutego 2023 roku

Dr hab. Marcin Sikorski, prof. AMFN
Dziedzina – sztuki muzyczne
Dyscyplina – instrumentalistyka
Akademia Muzyczna w Bydgoszczy

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Chunyan Wang

Zleceniodawca recenzji

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie.
Na podstawie *ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 poz. 478).

Do nadesłanego mi przez Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej, prof. dra hab. Pawła Łukaszewskiego pisma z prośbą o przygotowanie recenzji rozprawy doktorskiej **mgr Chunyan Wang** została dołączona stosowna dokumentacja.

Ocena rozprawy doktorskiej

Rozprawa doktorska **mgr Chunyan Wang „*Fortepian w chińskich pieśniach artystycznych*"** składa się z prezentacji artystycznej w formie nagrań audio oraz opisu rozprawy doktorskiej. Promotorem doktoratu jest **prof. dr hab. Katarzyna Jankowska-Borzykowska**.

Na dzieło artystyczne składają się interpretacje dwunastu chińskich pieśni artystycznych na głos i fortepian:

- **Liu Xue'an – *Red Bean Poem* (tekst – Cao Xueqin)**
- **Liu Qing – *Yue Ren Song* (tekst tradycyjny/ludowy)**
- **Zhao Jiping – *Guan Ju***
- **Qing Zhu – *Da Jiang Dong Qu* (tekst – Su Shi)**
- **Zhou Yi – *Chai Tau Feng* (tekst – Lu You)**
- **He Luting – *On the Jialing River* (tekst – Duanmu Hongliang)**
- **Wang Zhixin – *Zhao Jun Chu Sai* (text – Liu Lin)**
- **Li Yinghai – *To Moor at Night at the Maple Bridge* (text – Zhang Ji)**
- **Huang Zi – *Homesick* (text – Wei Hanzhang)**
- **Lu Zaiyi – *Bridge* (text – Yu Zhi)**

- **Liu Zhou – *Chi Le Song* (text ludowy)**
- **Wang Zhixin – *Meng Jiang Niu* (text – Liu Lin)**

W realizacji nagrań tych utworów towarzyszyli doktorantce wokaliści – **Wei Wei Li** oraz **Xin Meng Zhao**.

Na początku chciałbym odnieść się do części artystycznej rozprawy doktorskiej. Recital składający się z 12 pieśni tworzących przekrój najważniejszych dokonań kompozytorów chińskich na gruncie pieśni artystycznej, z których cztery – *„Red Bean Poem"* **Liu Xue'an***, „Chi Le Song"* **Liu Zhou** *oraz „Zhao Jun Chu Sai" i „Meng Jiang Niu*" **Wang Zhixin** doktorantka wykonała z głosem żeńskim we współpracy ze śpiewaczką **Wei Wei Li**, pozostałe zaś na głos męski z wokalistą **Xin Meng Zhao** oceniam pozytywnie z niewielkimi zastrzeżeniami.

Przesłuchałem z uwagą płyty doktorantki. Najbardziej pozytywne wrażenie wywarło na mnie dostrzegalne w każdej wykonywanej pieśni dobre zrozumienie roli jaką pełni partia fortepianu i co za tym idzie – pianista w duecie z wokalistą.

Pianistka trafnie rozpoznaje miejsca dialogu z partią wokalną, ze swadą i wyobraźnią go podejmując. Swoją grą przykuwa uwagę słuchacza w odcinkach solowych. Wie, gdzie stworzyć nastrojowe tło dla głosu, a gdzie na moment usunąć się w cień. Orientuje się również, kiedy należy odważnie wesprzeć partnera muzycznego i aktywnie współtworzyć przebieg narracji, a nawet pokierować rozwojem utworu. **Chunyan Wang** sprawnie reżyseruje narrację każdej z pieśni. W jej grze słychać doświadczenie i pewność. Czuć, że jest podporą i zaufaną towarzyszką dla swoich partnerów muzycznych. To bardzo ważne cechy pianisty współpracującego z wokalistami.

Kolejnym istotnym walorem gry doktorantki jest jej podejście do warstwy harmonicznej i faktury partii fortepianu. Pianistka rozumie kierunek napięć harmonicznych i przekonująco nasyca je odpowiednimi barwami i dynamiką. Z satysfakcją przyjmuję dużą rozpiętość wolumenu gry, z której doktorantka kompetentnie korzysta w budowaniu narracji.

W zaprezentowanych pieśniach współpraca kameralna jest na wysokim poziomie, szczególnie w ośmiu pieśniach wykonanych z głosem męskim.

Momentami brakuje jednak należytej uwagi w podejściu do detali. Chciałoby się usłyszeć większą precyzję artykulacyjną oraz klarowność i jędrność rytmiczną w szybszych przebiegach partii fortepianu. Tak się dzieje w początkowym fragmencie piątej z przedstawionych pieśni „Chai Tau Feng**"** autorstwa **Zhou Yi** oraz w pieśni ósmej – **„**To Moor at Night at the Maple Bridge**"** skomponowanej przez **Li Yinghai**. W kilku fragmentach tych i innych pieśni przydałaby się również większa dbałość o klarowną pedalizację.

Mam również zastrzeżenia do brzmienia i jakości nastrojenia fortepianu na nagraniach, ale zdaję sobie sprawę z tego, że nie są to elementy w pełni zależne od doktorantki nawet przy jej najlepszej woli i staraniach.

Przechodząc do oceny pisemnej części pracy pragnę podkreślić, że prac zajmujących się chińską pieśnią artystyczną w polskim piśmiennictwie naukowym jest bardzo niewiele. Badań nad

chińskimi pieśniami artystycznymi z perspektywy pianisty i skupiających się nad rolą fortepianu z tego co wiem nie ma wcale. Z tego powodu praca **mgr Chunyan Wang** jest pionierska i posiada dużą wartość pozwalając polskiemu czytelnikowi zapoznać się z rozwojem i dokonaniami chińskich twórców na polu liryki wokalnej.

Autorka wykonała ogromną pracę zapoznając się z obszerną literaturą na temat chińskich pieśni artystycznych. Bibliografia uwzględnia 54 pozycje – monografie i artykuły, z czego większość została opublikowana w XXI wieku. Autorka podeszła do tematu kompleksowo i wszechstronnie. Cel pracy, metody badawcze oraz aktualny stan badań nad chińskimi pieśniami artystycznymi autorka przedstawiła w rozdziale pierwszym.

W rozdziale drugim obszernie zreferowała kontekst historyczny, podłoże kulturowe i ewolucję pieśni artystycznej w Chinach. Zajęła się przy tym zarówno genezą i znaczeniem tekstów tych pieśni, jak i rozwojem technik kompozytorskich, a także rolą partii fortepianu omawiając te aspekty w kolejnych podrozdziałach.

Własna praca badawcza autorki skupiła się na roli fortepianu w chińskich pieśniach artystycznych rozpatrywanej przez nią pod wieloma kątami, a jej wyniki są przedstawione w rozdziałach trzecim i czwartym dysertacji. Autorka omawia style i sposoby interpretacji tych utworów, szczegółowo analizuje zasady współpracy w duecie z wokalistą oraz techniki pracy pianisty nad wyrazem partii fortepianu w pieśniach artystycznych kompozytorów chińskich.

Rozdział piąty dysertacji omawia współpracę pianisty z wokalistami. Tu autorka ujęła mnie szczerym i niebanalnym namysłem nad wieloma aspektami tego wyjątkowego składu kameralnego. Autorka przedstawia zagadnienia techniczne, interpretacyjne, psychologiczne, interpersonalne w odniesieniu do okresu pracy nad dziełami jak i w odniesieniu do estradowej prezentacji jej wyniku. Odnajduję w tym rozdziale wiele dociekliwych spostrzeżeń oraz przydatnych wskazówek wykonawczych.

Niestety dostrzegam duży problem z tłumaczeniem pracy na język polski. Jak rozumiem, praca powstała oryginalnie w języku chińskim, po czym została – na ile potrafię ocenić – dość kompetentnie przetłumaczona na język angielski, co widać po obszernym dziesięciostronicowym streszczeniu załączonym do dokumentacji. Ostateczne tłumaczenie na język polski obrazowego, pełnego porównań idiolektu autorki dało różne rezultaty. Czasami zaskakująco świeże i inspirujące, czasami niestety komplikujące wywód autorki i stwarzające problemy dla polskiego czytelnika.

W części teoretycznej dysertacji, mam tu na myśli pierwszy i drugi rozdział, opisującej stan badań, historię i rozwój gatunku oraz przedstawiającej zarysy sylwetek kompozytorów, a także w rozdziale piątym i zakończeniu pracy tłumaczenie jest zadowalające. Pozwala względnie płynnie śledzić wywód autorki, sposób jej rozumowania oraz wyciągane przez nią wnioski. W pewnych fragmentach uwagi autorki i język, jakim się posługuje brzmią zaskakująco świeżo i szczerze. Tak na przykład pisząc o poezji „wernakularnej (potocznej) nowego stylu" wykorzystywanej jako tekst w wielu chińskich pieśniach artystycznych, doktorantka tak opisuje jej cechy:

> „Nie ma w niej sztywnych ograniczeń tradycyjnej fonologii poetyckiej, a jej forma jest bardziej żywa, optymistyczna, swobodna i otwarta. To właśnie dlatego, że ma ona silny

smak czasu jest głęboko kochana i faworyzowana przez kompozytorów." (str. 21)

Większe problemy z tłumaczeniem pojawiają w rozdziałach trzecim i czwartym, gdy autorka poddaje analizie wybrane pieśni i ich różnorodne aspekty. Gdy chodzi o uwagi dotyczące genezy, wyrazu czy nastroju utworów jest jak w wyżej wymienionych rozdziałach. Z pewnymi trudnościami, ale dość płynnie można podążać tokiem wywodu doktorantki. Niestety w tłumaczeniu terminologii muzykologicznej oraz technicznej terminologii pianistycznej popełniono wiele błędów. Błędnie oznaczono wiele przykładów muzycznych, a czasami brakuje opisu, z którego utworu lub jego fragmentu one pochodzą. Powoduje to duże trudności w odbiorze wielu części tych rozdziałów.

Szczęśliwie niektóre akapity odnajdujemy w (jak pisałem wyżej) bardzo szczegółowym streszczeniu pracy w języku angielskim. Przykładem może być obszerny fragment rozdziału 4.3 (drugi akapit na stronie 73), który znajdujemy w całości w wersji po angielsku, w streszczeniu tego samego rozdziału (akapit przedostatni na stronie 101).

W wersji angielskiej fragment ten jest całkowicie zrozumiały, wywód jest klarowny i prawidłowy. Jednak tłumaczenie na język polski jest niefortunne, wiele terminów muzycznych oraz określeń z zakresu wykonawstwa fortepianowego przetłumaczono błędnie, co powoduje, że tekst polski jest zagmatwany, a jego zrozumienie kosztuje czytelnika wiele wysiłku.

W swojej ocenie części pisemnej pracy doktorskiej pani **Chunyan Wang** postanowiłem skupić się na wyłowieniu głównych myśli autorki, rozpoznaniu jej toku rozumowania i sposobów podejścia do interpretacji wykonywanych dzieł. Wziąłem pod uwagę wielokierunkowość jej badań nad tematem, zapoznanie się z najświeższymi dostępnymi publikacjami, dogłębność analizy tekstu, muzyki, interakcji między nimi jak i niebanalność wniosków jakie z tej analizy wynikają. Te aspekty pozwalają mi ocenić dysertację pozytywnie. Niestety pozostają duże zastrzeżenia co do jakości tłumaczenia pewnych fragmentów pracy, jej korekty oraz strony edycyjnej (opisy przykładów muzycznych).

Konkluzja

Uważam, że **pani Chunyan Wang** ze względu na swoje doświadczenie w pracy z wokalistami, profesjonalizm warsztatu pianistycznego, wielostronne, kompleksowe podejście do interpretacji muzyki, szerokość horyzontów oraz głęboką wiedzę o kulturze muzycznej i literackiej Chin jest osobą, która stanie się cenną postacią polskiej edukacji muzycznej w sytuacji, gdy obserwujemy, że coraz więcej osób pochodzenia chińskiego kształci się na uczelniach i w szkołach muzycznych na terenie naszego kraju.

Reasumując stwierdzam, że rozprawa doktorska **mgr Chunyan Wang „*Fortepian w chińskich pieśniach artystycznych*"** cechuje się profesjonalnym, dojrzałym poziomem artystycznym, szeroką perspektywą badawczą i wnikliwymi, wielowymiarowymi wnioskami z badań nad interpretacją chińskich pieśni artystycznych. Niestety pewne zastrzeżenia budzi jakość tłumaczenia oraz redakcji dysertacji, szczególnie w rozdziałach trzecim i czwartym polskiej wersji pracy doktorskiej co wystawia czytelnika polskiego na trudną próbę. Jednak ze względu

na to, że umiejętności kameralne i pianistyczne **pani Chunyan Wang** oraz jej warsztat badawczy i analityczny oceniam pozytywnie – stwierdzam, że doktorantka wykazała się właściwą wiedzą teoretyczną oraz umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej spełniając wymagania art. 187 *ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021. poz. 478).

Pracę doktorską mgr Chunyan Wang przyjmuję z zastrzeżeniami.

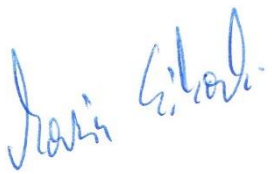

Dr hab. Marcin Sikorski, prof. AMFN